

Г.Ф. Яцук, Д.В. Гордій, О.О Семенів

КВІТИ В КОЖНУ ШКОЛУ

Варіативний модуль
Технологія вирощування квітів
та догляд за ними

5-6 класи

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 635.я(075.3)
ББК 42.374я72
Я 92

Рецензенти:

Пида С.В. — доктор сільськогосподарських наук,
професор Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Барна Л.С. — кандидат педагогічних наук, доцент
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Курило С.М. — вчитель біології вищої категорії,
ЗОШ № 24 м. Тернополя

Яцук Г.Ф.

Я 92 Квіти в кожную школу. Варіативний модуль. Технологія вирощування квітів та догляд за ними : 5-6 класи / Г.Ф. Яцук, Д.В. Гордій, О.О. Семенів. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2013. — 80 с.

ISBN 978-966-10-2179-1

У посібнику описані найбільш поширені квіткові рослини, подано короткі відомості з їх біології, агротехніки вирощування та розміщення в квітникових композиціях.

УДК 635.я(075.3)

ББК 42.374я72

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Вступ

Значне місце в зеленому будівництві відведено квітниково-декоративному оформленню шкіл, дитячих садків, парків, садів, скверів. Щороку висаджують величезну кількість красиво квітучих багаторічних та однорічних квітів. Для створення квітників та квітникових композицій використовують широкий асортимент квіткових трав'янистих рослин, найчастіше однорічних. Це обумовлено тим, що багато однорічників відзначаються пишним рясним цвітінням, яскравістю забарвлення квіток. Тривалістю цвітіння та прекрасним ароматом вони перевершують інші групи квіткових рослин.

У сучасному декоративному садівництві намітилася тенденція віддавати перевагу багаторічним квітковим рослинам, культура яких вимагає менших затрат праці порівняно з культурою однорічників. Проте переважання багаторічників призводить до зниження декоративності квітників у літній час, оскільки більшість їх цвіте весною або пізно восени. Лише при вмілому поєднанні та правильному співвідношенні багаторічників і однорічників можна забезпечити декоративність квітників з ранньої весни до пізньої осені.

Зміст модуля передбачає ознайомлення учнів 5-6 класів з технологією вирощування квітів та догляду за ними. Нас оточують квіти приміщення, на клумбах, квітниках, присадибних ділянках. Вони приносять радісні відчуття, якщо правильно дібрані за розташуванням, видами, кольором, терміном цвітіння тощо. Неабияку роль відіграє і форма клумби, квітника, посудини, де ростуть квіти.

Вивчаючи з учнями технологію вирощування та догляду за квітами, треба враховувати можливості навчального закладу. Це можуть бути або квітники, або клумби, або озеленення приміщення (школи, навчальної майстерні). Не виключений варіант вирощування та догляду за квітами біля місцевих пам'ятників тощо.

Добираючи квіти для вирощування, варто враховувати не тільки сучасні види квітів, а й особливості свого регіону.

Під час виконання робіт з ґрунтом необхідно приділити увагу правилам безпечної праці, організації робочого місця та санітарно-гігієнічним вимогам.

Особливості культури квіткових рослин

Квіткові рослини, весь цикл розвитку яких від сівби до утворення стиглого насіння, завершується протягом одного вегетаційного періоду, називають **однорічними квітковими рослинами**, або **однорічниками**. До них належать також ті квіткові рослини, які за своїми біологічними особливостями є багаторічними, але в наших умовах у відкритому ґрунті не зимують і культивуються як однорічники. До них належать ротики, агератум, гвоздика голландська, петунія, вербена, лобелія. Рослини, які ростуть на одному місці кілька років називають **багаторічними**. Вивчено велику кількість вітчизняних та іноземних багаторічників: троянди, бузок, ломиніс, півонії, півники, флокси, хризантеми, нарциси, тюльпани, гладіолуси, жоржини, канни, айстри, гвоздики та багато інших. Квітковим рослинам властиві підвищені вимоги до умов вирощування. При погіршенні останніх у них знижуються декоративні якості та врожай насіння. Однорічники виявляють свої морфологічні та біологічні особливості і завершують фазу розвитку протягом короткого періоду, тому вони особливо потребують сприятливих умов вирощування.

Одним з головних чинників зовнішнього середовища, що впливає на розвиток рослин, є ґрунт. Не менш важливими для рослин є вологість та температура повітря і ґрунту, а також інтенсивність освітлення.

Успішне вирощування квіткових культур можливе лише при правильному догляді за рослинами.

Усі чинники зовнішнього середовища взаємопов'язані, і не завжди можна визначити, який з них у даний момент є вирішальним для поліпшення стану рослин. Нестача кожного з них знижує дію інших, і жоден не може бути замінений іншим. Неприятливий вплив одного чинника іноді може бути дещо пом'якшений застосуванням іншого. Наприклад, вплив високої температури повітря і ґрунту може бути до певної міри знижений дощуванням; вплив низьких температур відбувається не так різко при достатній кількості вологи в ґрунті.

Різні культури не однаково реагують на зовнішні умови. Наприклад, за вимогливістю до температури однорічники поділяють на такі групи:

Використовують нагідки для невисоких рабаток і бордюрів. Усі сорти дають чудові квіти для букетів.

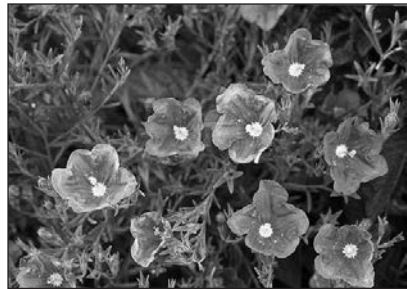
Ніремергерія (Niremerbergia)

Родина Пасльонові

Батьківщина – Тропічна і Субтропічна Америка

Заслуговує на увагу ніремергерія блакитна. Це дуже розгалужена рослина 30–40 см заввишки. Квітки лійкоподібні, прості, неправильні, майже сидячі, сині з бузковим відтінком. Цвіте ніремергерія з кінця червня до заморозків.

Потребує пухких родючих ґрунтів та сонячних місць. У тіні витягується і цвіте погано.

Розмножують ніремергерію головним чином насінням, яке висівають в теплиці в березні при температурі 16–18 градусів сходи з'являються через два тижні. Через 10–12 днів їх пікірують. У кінці квітня – на початку травня розсаду висаджують у відкритий ґрунт на відстані 20–25 см. Догляд за рослинами звичайний, але потребують поливу.

Насіння досягає в кінці серпня – на початку вересня.

Восени перед настанням заморозків квітучі рослини пересаджують у горщики і заносять в теплиці. Пагони сильно обрізують. Такі кущі можна використати для озеленення приміщення протягом усієї зими і весни. Весною ці ж рослини придатні для живцювання.

Петунія (Petunia)

Родина Пасльонові

Батьківщина – Південна Америка

Це багаторічна рослина, прямостояча, сланка або напівсланка, заввишки від 20–30 до 60–70 см. Культивується як однорічник. Квітки прості, поодинокі, великі, лійкоподібні, різного забарвлення, іноді піст-

ряві, на коротких квітконіжках, ароматні (особливо після заходу сонця).

За розміром квітки петунії поділяють на дрібноквіткову (5–6 см у діаметрі) та великоквіткову (7–10 см у діаметрі). У дрібноквіткової квітки прості з рівними краями, у великоквіткової – прості, з рівними краями, бахромчасті з хвилястими краями та махрові.

До кращих сортів петунії належать:

Какаду, Адмірал, Яскраво-рожева тощо.

Петунія – світлолюбна, посухостійка, дуже невибаглива рослина. Добре росте на різних ґрунтах. Витримує надмірне зволоження ґрунту.

Насіння висівають у березні в теплиці або парники. Сходи з'являються на 10–14-й день. Їх пікірують в ящики. У квітники висаджують у травні, витримуючи відстань 15–25 см між рослинами.

Пишне цвітіння спостерігається за сухої теплої погоди. Найбільш декоративні екземпляри розмножують вегетативно. Маточні рослини зимою зберігають у сухих світлих приміщеннях (теплицях, оранжереях). Живцюють у березні-квітні в чистий пісок при температурі 12–16 °С. Укорінені живці висаджують в горщики, а потім на постійне місце.

У квітниковому оформленні найбільш широко застосовують петунію дрібноквіткову. Її компактна форма гарно виглядає у висячих горщиках.

Портулак (Portulaca)

Родина Портулакові

Батьківщина – Південна Америка

Портулак має м'ясисті світло-зелені з червонуватим відтінком стебла, вкриті циліндричними дрібними листочками. Квітки великі (3–4 см у діаметрі), прості або махрові, дуже яскраві – білого, кремового, жовтого, оранжевого, рожевого, червоного кольорів з різними відтінками. Цвіте з червня до вересня.

Портулак – теплолюбна, сонцелюбна та посухостійка рослина. Квітки відкриваються лише в ясні, сонячні дні. В тіні не цвіте, добре

стебла, що збільшить поверхню всмоктування. Якщо троянди починають швидко в'янути, обновіть зрізи на стеблах і опустіть їх у дуже гарячу воду. Не ставте троянду в одну вазу з іншими квітами.

- Стебла гербери погано зберігаються у воді, тому вазу, де будуть стояти ці квіти попередньо ретельно промивають, а у воду додають дезінфікуючі засоби й добрива для зрізаних квітів. Квіти гербери простоять довше, якщо у воду додати кілька крапель неароматизованого ополіскувача з мінімумом хімікатів.
- Перш ніж поставити у воду волошки, віддаліть в нижній частині стебла, що буде у воді, всі маленькі листочки, пагони і бутони.
- Лілії зберігають свіжість до десяти днів у вазі з водою. Тичинки з пилом можна видалити з квітки, щоб пилок не забруднив одяг або меблі. У міру в'янення нижні квітки на стеблі потрібно видаляти.

І ще кілька порад.

- Вази треба ретельно мити. У керамічних вазах накопичується більше бактерій, ніж у скляних чи фарфорових.
- Не ставте вазу з квітами поруч із фруктами, бо вони виділяють фітонциди, згубні для квітів.
- На ніч поставте квіти у вазі в прохолодне місце — це подвоїть їх життєздатність.
- Не ставте зрізані квіти у крижану воду. Вода має бути кімнатної температури. Холодна вода містить більше кисню, тому клітини рослин швидше закупаються.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН		
№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основи технології вирощування рослин (квітів) та догляду за ними.	4
2	Проектування, вирощування квітів, озеленення приміщень	11
3	Презентація результатів роботи.	1
	ВСЬОГО	16

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН			
№ з/п	Назва теми	К-сть год	Дата
1	Основа технології вирощування рослин (квітів) та догляду за ними		
	Квітникарство як частина декоративного садівництва. Види квітів для вирощування на клумбах, квітниках, присадибних ділянках, у приміщеннях.	1	
	Однорічні, дворічні та багаторічні квіти. Поєднання квітів на присадибних ділянках, клумбах у приміщеннях. Традиційні квіти, які прикрашають українські садиби. Види клумб та квітників, їх форми. Облаштування. Технологія створення квітників та клумб. Інструменти, пристрої, матеріали, які використовують під час вирощування та догляду за квітами.		
	Санітарно-гігієнічні вимоги, правила безпечної праці, організації робочого місця під час вирощування і догляду за квітами. Добір квітів з урахуванням їх виду та призначення, клімату, пір року.	1	

1	Підготовка ґрунту. Вирощування, розмноження та догляд за квітами (у відкритому ґрунті, приміщенні) Отруйні квіткові рослини.		
2	Проектування вирощування квітів, озеленення приміщень		
	Умови вирощування та догляду за квітами.	1	
	Створення ескізного малюнка розташування квітів (у приміщенні, на клумбах, квітниках).	1	
	Добір кімнатних рослин з урахуванням мікроклімату приміщення (інтер'єру) та їх декоративних якостей, біологічної активності летких рослинних речовин деяких квітів ¹ .	2	
	Підготовка ґрунту для квітів.	2	
	Висаджування квітів. Підживлювання квітів.	1	
	Догляд за квітами (поливання, збризкування, обрізання і щеплення).	2	
	Пересаджування. Шкідники рослин та боротьба з ними. Хвороби квітів та їх лікування.	2	
3	Презентація результатів роботи.		
	Презентація, самооцінювання та оцінювання проектної роботи.	1	

¹ **Детальніше див.** «Кімнатні рослини у навчально-виховному процесі з біології. Навч. пос. / М.М. Барна, Л.С. Барна, О.О. Семенів, Г.Ф. Яцук. — Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006.

Орієнтовний перелік об'єктів праці

Вирощування та догляд за квітами на клумбах, квітниках, рабатках, альпійських гірках, присадибних ділянках, у парках, приміщеннях тощо.

Інструменти: шнур, лопата, граблі, сапа, лопатка.

Матеріали: насіння квітів, садивний матеріал, засоби догляду за квітами.

Зміст

Особливості культури квіткових рослина	4
Внесення поживних речовин у ґрунт	9
Догляд за квітами	12
Сорти однорічних квіткових рослин.....	13
Агератум (довгоцвітка)	13
Айстра однорічна	15
Алісум	18
Арктотис.....	19
Березка триколірна.....	20
Вербена	20
Волошка	22
Гайлардія красива.....	22
Гацанія блискуча.....	23
Гвоздика.....	24
Годеція	26
Дельфіній.....	27
Диморфотека	29
Ешольція.....	29
Жоржина	30
Іберійка	31
Кларкія.....	32
Кореопсис.....	33
Космея (космос).....	34
Красоля велика	35
Ксантисма.....	36
Левкой	36
Майорці	37
Мак.....	38
Магіола дворога.....	39

Нагідки лікарські	40
Ніремергія.....	41
Петунія.....	41
Портулак	42
Ротики.....	43
Скабіоза	44
Чорнобривці.....	44
Шавлія.....	45
Багаторічні квіти	47
Бузок	47
Гвоздика	49
Гіацинт	49
Гладіолус	50
Жоржина.....	52
Канна	53
Лілія.....	54
Ломиніс, клематис, лозинка	55
Нарцис	56
Півники	57
Півонія	58
Троянда.....	59
Тюльпан.....	61
Флокс.....	64
Хризантема	65
Цікаві ідеї для облаштування клумб	66
Лікарські властивості квітів	69
Квіти душу зігріють	72
Чому квіти не в'януть.....	74
Додаток	76

Навчальне видання

ЯЦУК Ганна Федорівна
ГОРДІЙ Дарія Васиївна
СЕМЕНІВ Ольга Олександрівна

КВІТИ В КОЖНУ ШКОЛУ
ВАРІАТИВНИЙ МОДУЛЬ
ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ КВІТІВ ТА ДОГЛЯД ЗА НИМИ
5-6 класи

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Антоніна Павліченко*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Галини Кузів*
Технічний редактор *Оксана Чучук*

Підписано до друку 14.05.2013. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Book Antiqua. Умовн. друк. арк. 4,65 . Умовн. фарбо-відб 4,65.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352)52-06-07; 52-19-66; 52-05-48
office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-2179-1

